

Quatre dels entrevistats en el llibre: Josep Maria Ainaud de Lasarte, Antoni M. Badia i Margarit, Helena Cambó i Josep Maria Puig Salellas. RUTH MARCOTZ

La Catalunya del s. XX a través de la veu de J.M. Ainaud, Badia i Margarit, Ballarín, J. Bonet, H. Cambó, T. Garriga, M. Moner, Lluís M. Pagès, J.M. Puig Salellas i R. Trias

Testimonis del segle

Ignasi Aragay
BARCELONA

No saben enviar SMS ni mails, però són la veu de l'experiència; "El seu discurs és ple de valors. Responsabilitat, esforç, lleialtat... Tot això no passa de moda". Així defineix Antoni Ainaud els deu entrevistats que donen cos al llibre *La veu de l'experiència* (Dèria).

Cap dels personatges tractats per explicar a través de la seva vida el segle XX català no ha escrit memòries

ni té previst fer-les. Són veus, per tant, que altrament es perdrien. Jordi Pujol, al pròleg, afirma que en conjunt "donen una idea del que el país és i ha estat, del que hauria pogut ser i no ha estat", "Del seu potencial. Del seu gruix ètic". El xoc de la Guerra Civil ha marcat les vides d'aquest grup de supervivents del segle, la majoria –no tots– representants de la burgesia i la classe mitjana i intel·lectual.

Per ordre alfabètic, el primer a aparèixer és Josep

Maria Ainaud de Lasarte, historiador i polític heterodox, "dotat d'una cultura enciclopèdica i una capacitat comunicativa innata", diu Ainaud. Format a la universitat com a químic i advocat, Ainaud recorda que el 1936 van matar un cosí seu de 19 anys "simplement per ser de dretes" i de missa. El 1939 al seu germà el van recloure en un camp de concentració per haver fet la guerra amb els republicans. Durant la Segona Guerra Mundial va formar

part d'una xarxa per passar fugitiu de França a Portugal; "Molts dels qui ajudàvem eren jueus i el que ens explicaven ens esgarrifava".

Amic de Pujol i Maragall
De política, assegura que "és evident que l'autonomia en algun moment haurà de donar pas a la sobirania" i que a Catalunya li hauria anat millor si s'hagués aliat amb Andalusia en lloc de fer-ho amb Euskadi i Galícia. De Maragall en critica l'absoluta imprevisibilitat i

de Pujol, que no sabés formar equip; "Li tinem un gran afecte, però treballar amb ell era complicat".

Antoni M. Badia i Margarit, filòleg de llarga carrera –Heidelberg, Munic, Georgetown, Wisconsin, la Sorbona–, creu que "l'esperança de futur del català" són els nous immigrants i que "Catalunya és un país com qualsevol altre". La seva ideologia; "Vistos els fruits que ha donat el capitalisme, potser que el posem en quarantena, sense caure en el marxisme".

El tercer és l'alter ego de mossèn Tronxo, Josep M. Ballarín, que després de passar pel front amb la Lleva del Biberó –s'ho va passar bé; "La Mary Santpere em va ensenyar a ballar"–, de sortir viu d'un triple intent d'afusellament durant la retirada final i de superar una tuberculosi que el va tenir sis anys convalescent, es va fer capella. "Tots els polítics que ara surten –els grans– els vaig tenir amagats a Santa Maria de Queralt. En Jordi

Presentació del llibre 'La veu de l'experiència'.

L'acte va reunir públic de totes les edats. El volum és una aportació del jove periodista Antoni Aïra, que ha donat la paraula als personatges que protagonitzen el llibre. ■ JORN MARÇÓ

Pujol, en Pasqual Maragall, en Josep Benet". És un capella atípic -"la primera condició per ser un bon cristià és tenir sentit de l'humor, perquè Déu en té, si no, no ens aguantaria"- i per això sovint l'han apartat: "De fet, a mi m'han tret de tot arreu, però de l'AVUI no". En fi, creu que "Catalunya sempre ha estat un país d'homes mediocres i de grans dones" i que de país tens el que tens, "de la mateixa manera que no tens més que un nas".

L'arquitecte Jordi Bonet, impulsor del moviment escolta i director de les obres de la Sagrada Família, és gaudinista per via intravenosa. Tot i conèixer moltes llengües, parla en català amb tothom: "Ho tinc molt clar. En Gaudí feia igual. Ara tenim amb nosaltres [a la Sagrada Família] un neozelandès, un mexicà, un libanès... I tots parlem català".

Helena Cambó, filla única del polític de la Lliga, diu que l'únic home a qui realment va respectar el seu

Tot i conèixer llengües, "parlo en català amb tothom. Gaudí ho feia igual", diu l'arquitecte Jordi Bonet

pare va ser Prat de la Riba i que no va acceptar el franquisme, per això "no va tornar de l'exili". El periodista radiofònic Teodor Garriga (96 anys), que va radiar l'enterrament de Macià, és l'únic fill d'obrers i un home clàssic d'esquerra que destaca com a principal fet i personatge del segle XX "el marxisme" i "Karl Marx". Va començar a treballar als 15 anys i als 17 va entrar a l'Institut del Teatre d'Adrià Gual. No vol parlar de Transició sinó de "transacció" i creu que l'única esperança per Catalunya no és la independència sinó una Europa que la respecti.

Entre Macià i Beethoven

Montserrat Moner, vídua de Joan Alavedra -secretari de Macià i Companys- i mare de Macià Alavedra, ha superat els 101 anys amb el cap ben clar, ben acompanyada de la música de Beethoven i del record de Pau Casals. "Jo crec que els castellans no ens entendran mai com a país (...) En això res no ha

canyiat gaire". Més: "No sé si la solució als problemes del nostre país és la independència, però en tot cas cal defensar constantment el nostre dret a decidir".

Lluís M. Pugès, exdegà d'ESADE, té en Gandhi el seu "líder de referència", al costat de Jesucrist, i ha llegit molt Josep Pla i Ramon Llull. El notari Josep M. Puig Salleras, tocat d'un aire britànic, diu que la República va fracassar perquè va arribar després del crac del 1929, creu que la gran revolució del segle XX és l'alliberament de la dona, vol una llei de política lingüística que sancioni i es declari "independentista, però toco de peus a terra".

Tanca el llibre el metge Ramon Trias, fill del doctor Trias i Pujol. Tomat de l'exili per estudiar a la universitat, ho va poder fer però com un sense papers fins als 25 anys. Com a molts dels companys de llibre, la Guerra Civil el va marcar i se sent més proper a Europa que a Espanya. ■